

11 Elever med spesielle behov i gård-skolesamarbeid

Anne Grutle

Både i prosjektet "Levande Skule" og videre i arbeid med "Gården som en pedagogisk ressurs" ble det arbeidet ut fra en overbevisning om at erfaring med uryrkene er grunnleggende for alle barn, dvs. et allmennpedagogisk anliggende. Likevel er det noen barn/ungdommer som har et enda større behov for å oppleve sammenhenger og mestring på en gård. "Barn med spesielle behov" blir de ofte kalt: barn med utviklingshemming, barn med sosiale tilpasnings problemer, "bokstav barn", (ADHD, ADD osv.) eller rett og slett urolige barn som er et problem for seg selv og andre når de er i klasserommet. Disse barn har ekstra store behov for de læringsarenaene gårdene kan tilby. I kapittelet om motiver brukte vi betegnelsen, "barn som ikke passer inn i rammene".

Rammene for skolens/statens ansvar overfor alle barn finner vi i formålsparagrafen (se kapittel 4 "Bøndernes Skole ABC). Både der og i paragrafen om spesialundervisning står det meget klart at barn har rett til tilpasset undervisning. Lærings situasjonen, "rammen", skal tilpasses barnet og ikke omvendt! Men klasserommet og skoleanlegget har sine klare begrensninger. Hvor skal f.eks. et barn som får bekreftelse gjennom praktisk arbeid finne passende oppgaver på skolen? Hvordan skal et barn som trenger grønne omgivelser og få mennesker omkring seg for å finne roen, klare å lære noe, eller i det hele tatt fungere, i et trangt klasserom med 27 sjeler? Hvor skal en ungdom med utviklingshemming finne en venn med lignende utfordringer? Formålsparagrafen gir alle barn rett til å

trives og lykkes i deres skolehverdag. Mange skoler tar dette på alvor og innhenter tjenester utenfor skolens fire vegger for å imøtekomme noen barns behov for tilpasset opplæring. (Se intervjuet kapittel 18.)

Tilbudet på Straumøy gard hos Anne og Leif Grutle fikk først vind i seilene da en mor banket på skolens port med loven i hånden. Hun visste om Straumøy gard og også om at hennes barn trengte en alternativ klasseromsundervisning. Skolen visste om gårdens tilbud men regnet med avstanden som en hindring. Først ved morens henvendelse ble problemet med transporten (en halv time hver vei) mulig å løse. Fylket tok ansvar for transportkostnadene da gården ble definert som skole og kjøring ble etterhvert koordinert mellom flere skoler. Etter noen år, innkalte PPT alle skoler i området til et møte hvor arbeidet på Straumøy gard ble presentert. I dag er det flere tilbud i området. Anne og Leif har ikke kapasitet til flere elever.

I følgende kapittel beskriver Anne Grutle hvordan hverdagen på gården kan utformes for å gi barn og ungdommer med spesielle behov et tilpasset læringsrom på gården. Siden Leif og Anne begynte i 1997 har mange elever vært på gården 1-2 dager i uken over flere år. De opplever selv hvordan de mestrer oppgavene bedre, blir mer selvstendig og kyndig i f.eks. stell av dyr, matlaging, setting av garn og alle andre praktiske gjøremål. For mange blir disse dagene grunnlaget for arbeidet på skolen resten av

uken. Lesing, skriving, matematikk, historie osv blir organisert rundt deres konkrete erfaring på gården. Dessuten har elevene en stabil og jevn oppfølging av voksne som kjenner dem over lengre tid. Noen er også der i helgene til avlastning uten at gården har ansvaret for oppfølging. Leif og Anne arbeider sammen med 11 skoler og mange av elevene som ellers er ensomme i en klasse- eller skolesituasjon, finner her deres sosiale tilknytning.

På Straumøy gard gir de heller ikke avkall på det allmennpedagogiske. Alle klasser til de faste elevene kommer en dag på gården i løpet av året. Medelevene opplever hva deres klassekamerater mestrer og er ofte misunnelige. "Omvendt integrering" har vi kalt det: i stedet for at elevene med spesielle behov er "integrert" i en situasjon de ikke mestrer, bringes klassen inn på arenaen hvor disse elevene lykkes.

Det skal ikke legges skjul på at det ofte finnes ressurser til elever med spesielle behov som ikke finnes til allmennpedagogiske tiltak. Straumøy gard får den største del av deres inntekter fra midler som følger elevene. Likevel stiller Anne og Leif både seg og gården til disposisjon når det gjelder naboskolen og Steinerskolen i Haugesund. Disse besøk inngår også i gårdens årsplan og bidrar til at mange får gleden av å bli kjent med de praktiske gjøremålene på gården som en del av deres skolegang.

Linda Jolly, 01.01.07

Litt om Straumøy gard og tilpassete skoledager på gard

Anne Grutle

Straumøy gard ligger ved kysten midt mellom Stavanger og Bergen, 3,6 mil nord for Haugesund. Det er en kystgård der tidligere generasjoner har drevet gården i kombinasjon med fiske. Gården er for liten til å livnære en familie, men i stedet for å ha fiske som tilleggsnæring, er det alternativ skoledag som utgjør hovedinntekta i dag.

Foto: Anne Grutle

Gården har etter hvert blitt preget av at vi har mange elever i arbeid. Hver tirsdag, onsdag og fredag er det grupper fra 7 til 10

elever på gården. Disse elevene er her fast hver uke, og kommer fra skoler i Sveio og Haugesund. De fleste er her en dag i uka, noen to dager i uka. Alle elevene hos oss har sin egen IOP, og de er her fordi de av ulike grunner ikke finner seg til rette i skolen. Det kan ha faglige grunner, dårlig sosial tilpasning, uro, eller de trenger stimuli i en hverdag fattig på opplevelser. En del av disse elevene har assistenter med seg fra skolene. Skole, PPT og vi på gården er med på å avgjøre hvem som skal ha assistenter med seg slik at det blir en balanse mellom elevenes og gårdens behov for voksne.

Det viktigste med gårdsdrifta i dag er at den gir meningsfullt arbeid til mange, samtidig som det er en reell drift på gården. Dette gjør at gården er allsidig, har lite mekanisering og mye enkelt håndarbeid. Elevene møter et mangfold av dyr; ammekyr, sauer, geiter, griser, hester, hunder, høns og kaniner. I tillegg jobber vi i skogen, vi setter garn og teiner, og har en elevhage med litt grønnsak-, bær- og urteproduksjon. Elevene er med på å vedlikeholde gården, og vi har ulike prosjekter som kan gå over ett til flere år. Det kan være å bygge redskapshus i hagen, trelavvo i skogen eller rydde nye beiter til dyra.

Elevene får reelle arbeidsoppgaver

Oppgavene som elevene er med på, er meningsfulle arbeidsoppgaver. Det er ikke vanskelig å forstå at dyra trenger mat eller at gjerdet må repareres. Dette er konkrete arbeidsoppgaver som elevene forstår hvorfor de gjør, og som gir raske resultater. Får

ikke dyra mat, har de det vondt, og tetter vi ikke hullet i gjerdet kan dyra stikke av.

Dagen blir delt i arbeidsøkter

Elevene starter alltid dagen på gården med en liten samlingsstund. Da går vi gjennom opplegget for dagen og hvem som skal gjøre hva. Denne planen fikk de med seg sist de var på gården. Etterpå starter vi på første arbeidsøkta som alltid er fjøsstell. Her er de delt på forskjellige oppgaver. Noen hiver ned silo til sauehus og fjøs, noen tar seg av dyra i fjøset og andre tar seg av dyra i sauehuset. Vi har et eget skolehus på gården som elevene er med på å holde rent og i orden. Ei gruppe har støvsuging, vasking av bad eller andre huslige gjøremål under fjøsstellet, ei gruppe koker kakao. Alle fjøsoppgavene går på omgang, men alle har samme oppgave to uker etter hverandre. Dette blir gjort for å få ro under fjøsstellet, og for å gi elevene mulighet til å trene videre på det de gjorde forrige gang.

Etter fjøsstell er det matpause. Som regel er det matpakke som de har med seg hjemmefra. Elevene får kakao eller saft til maten alt etter årstid. Varm drikke i vinterhalvåret, kald drikke ellers. Vi lager litt mat på gården også, men den spiser vi som regel på slutten av dagen.

Andre del av dagen kan bestå av ulike oppgaver. Om våren kan det være å passe på dyr som skal føde, og å jobbe med våronn i hagen og ute på jordene. Om høsten er det å få dyr og avling i hus. Om vinteren jobber vi mye i skogen der vi rydder nye beiter, hogger ved og feller tømmer.

Hele året har vi økter der vi driver med ulike prosjekter og vedlikehold, og vi er på sjøen. Vi har kafédager for pensjonister i bygda, og vi har besøksdager for foresatte og offentlige personer som har noe med oss å gjøre.

Den første arbeidsøkta som utgjør fjøsstellet, varer fra ca 09.15 til 10.30. Den andre økta varer fra 11 til 13 – 13.30. Da blir elevene som regel delt i to grupper der vi på gården har ansvar for hver vår gruppe. Ei gruppe kan jobbe i skogen mens den andre gruppa lager mat. Neste gang de er kommer, bytter gruppene på oppgavene.

Pedagogisk ståsted

Nedenfor finner dere et brev som assistenter som har arbeidsdagen hos oss og foreldre får når vi starter på et nytt skoleår:

Me jobbar for at me alle skal ha trivelege dagar saman med elevane her på Straumøy gard. For å få det til, må me ha nokre retningslinjer å gå etter. Me har forventningar til dykk, og de vil ha det same til oss. Difor litt forhåpentlegvis, oppklarande informasjon:

Pedagogisk ståstad: Me prøver å leva opp til det som ligg i omgrepet den tause kunnskapen og modell-læring.

• Rollemodell

Me vaksne opptrer som rollemodellar, me er med dei i arbeidet. Alt etter kor dei er i utviklinga, jobbar eller leikar dei saman, eller ved sida av oss. Øving i å halda ut, me

vaksne må motivera dei gjennom sjølv å visa dei at me er med i arbeidet. Gi dei hjelp når dei treng det.

• *Den tause kunnskapen*

Observerer - deltek - overtek.

Ut frå erfaring ser me at mange elevar treng lang tid til å observera før dei tør ta del i eit arbeid. Det kan vera ulike grunnar til det slik som oppleving av mange nederlag, eller dei treng rett og slett tid for å få overblikk og kunnskap om arbeidsoperasjonane. Etter kvart blir dei med og jobbar saman med oss vaksne. Det er då vårt ansvar å la eleven få ta del i, og etter kvart overta arbeidet når han eller ho er trygg på det som skal gjerast.

• *Dialogen*

Medan ein arbeider saman, den vaksne og eleven, er det naturleg å knyta det til kunnskap om det ein held på med ved hjelp av dialogen.

Ein må og sikra seg at eleven forstår og har kunnskaper om ein prosess før ein tek neste steg. I praktisk arbeid vil det vera naturleg at denne kontrollen skjer gjennom ein dialog mellom den vaksne og eleven. Dialogen skjer medan ein utfører det praktiske arbeidet.

Utfrå det som er skrive ovanfor, forventer me at alle vaksne er aktivt deltakande i det elevane held på med. Mi og Leif si oppgåve blir å gjera dei vaksne trygge på det som skal gjerast. Første tida om hausten vil måtta bli prøving og feiling for dei som er nye. Her kan elevar som har vore her

over lengre tid og som kjenner rutinene, vera gode rettleiarar. Lurer de på noko, må de spørja oss. Me kjem heilt sikkert ikkje til å informera om alt då mange av dykkar spørsmål har sjølvsegte svar for oss som har hatt dette som vår arbeids- og buplass i årtier. Difor er ingen spørsmål for dumme!

Me blir mange vaksne tirsdag og fredag. Dette gjer at fokus lett blir mellom oss vaksne. Dersom de ser at "eigne" elevar er saman med andre vaksne, er det vårt ansvar å sjå etter om det er andre elevar som treng hjelp eller nokon å prata med. Me har alle eit ansvar for å minna kvarandre på at me tek oss av elevane dei timane me er her. Dersom nokon føler trong for pause, kan det ordnast, men gi meg eller Leif eit hint om det.

Me ser fram til mange trivelege og travle dagar saman med vaksne og elevar på Straumøy gard dette skuleåret!

Straumøy, 08.08.06

Anne og Leif Grutle

Relasjonene mellom oss voksne og eleven avgjør hvor mye vi kan tilføre eleven

Det sier seg selv at elever med særskilte behov stiller andre krav til omgivelsene enn normalt fungerende elever. De har ofte hatt mange voksne "tjenere" rundt seg som har lagt det meste til rette for dem. Utfordringen hos oss blir å gjøre dem mest mulig selvstendige der

de etter hvert kan utføre og ta ansvar for arbeidsoppgavene. Enkle oppgaver i starten, og etter hvert som de utvikler seg, kunne vokse med oppgavene. Dette krever romslige og tålmodige voksne, og ikke minst mye godt humør. Vi voksne må jobbe sammen med elevene, motivere dem, og enkelte ganger kunne overse uvillighet eller overtramp hvis det kan føre dem videre i en ellers positiv utvikling. På denne måten vil vi voksne kunne få gode relasjoner til elevene, som igjen vil ha avgjørende betydning for hvor langt de kan utvikle seg. Det meste av dette handler om erfaring, men også at en som voksen er trygg på, og enig med seg selv i at dette er en god framgangsmåte overfor denne elevgruppa. Målet vårt er at de etter hvert utvikler seg til mest mulig selvstendige individ som er i stand til å ta vare på seg selv og andre.

Gjennom arbeidet vi gjør sammen med elevene, prøver vi å gi dem mestringsopplevelser – du klarte det! Det kan være å gå alene inn i hønsegården, hogge ned et tre, fikse et ødelagt redskap eller bære en tung vedsekk.

Mange oppgaver vil være for vanskelige for dem i begynnelsen. Å lære å slå med ljà er ikke gjort på en dag! Men ved å være med den voksen som slår gress, vil en til slutt kunne utføre denne oppgaven, og en vil bli bedre jo mer en øver. Det er her snakk om den tause kunnskapen – observere, delta og overta. For mange år siden stod Håkon på to år på en gressbakke sammen med sin mor. Moren observerte at han tok en stein og ei grein opp fra bakken. Han spyttet på steinen, gned steinen på greina, og da han var ferdig med dette, begynte han å slå gress med greina. Jeg vil ikke påstå at han var en fullbafaren slåttekar da, men han hadde inne alle arbeidsoperasjonene fordi han hadde vært med og sett faren slå gress med ljà allerede mange ganger i sitt 2-årige liv. Gjennom

denne læringsmåten, var han i stand til å utføre mange arbeidsoppgaver på gården som ung gutt, og det sier noe om hvor sterk denne form for læring er. Det er dette vi prøver å gi denne elevgruppa som vi jobber med, og det er avgjørende at vi voksne er aktive i utføringen av arbeidsoppgavene og trives med det vi holder på med. Dette smitter over på elevene, og et godt klima for læring er til stede.

Foto: Anne Grutle

Husdyra – en viktig samarbeidspartner

Dyra er som skapt for å gi elevene gode relasjonsopplevelser. Dyra er tålmodige, men trekker seg bort, sparker eller biter dersom de føler seg truet. For å få kontakt med dyr, må du kunne sette deg inn i hvordan dyret tenker og har det. Det handler om empati og sosial

kompetanse. Elever med særskilte behov har ofte problemer på dette området og har behov for kunnskapen de kan tilegne seg gjennom samvær med dyr. For mange elever handler samvær med dyr om å kunne være seg selv og slappe av for en stakket stund. Vi har mange eksempler på store tøffe gutter som sitter med kjeet i fanget og tommelen i munnen. Mange barn og unge har et umettet behov for å få gi dyr omsorg eller kjenne på den omsorgen og tilliten dyret gir dem.

Bevissthet om vår avhengighet av naturen

Gjennom arbeidet med dyr og jord gir vi elevene oppgaver som skolen selv ikke kan gi dem. Spesielt arbeidet med dyra vil være vanskelig å gjennomføre på skolens område. Mye av arbeidet vi gjør, vil bære preg av friluftsliv, og som skolen ofte kan gjennomføre i sitt nærområde. Men i kombinasjon med dyr og gårdsdrift, tilfører vi friluftslivet en urgammel, og selv i dag en nødvendig dimensjon, nemlig vår avhengighet til naturen og hva vi kan høste av den. Gjennom gårdsdrifta kan vi overføre en del holdninger til elevene. Holdninger til arbeid, dyr, natur og vekstgrunnlag.

Et samfunn i miniatyr

Når elevene kommer inn på gården, kommer de inn i et samfunn i miniatyr. Selv om gården er avhengig av storsamfunnet, har den sine egne rammer og rutiner. Det er et oversiktlig samfunn med mye gjentakelse. Elevene kommer inn på et privat område der eierne kommer dem i møte. Blir noe ødelagt, er det lett for elevene å gjennomskue hvem som må reparere det og ta kostnaden. Har

eierne gode relasjoner til elevene, er dette en god måte å stoppe unødvendige ødeleggelse på.

Det er lett for elevene å få oversikt over de fysiske rammene. De ser våningshusa og fjøsbygningene, de ser jordene, skogen og sjøen. Gjennom å jobbe på de ulike arenaene, er de delaktige i gården. De er med og diskuterer forbedringer og de føler ansvar og har ønsker for driften. I januar 2006 ble det sendt ut en bildeside til elevene der det var bilde av alle dyreslaga som skulle føde i løpet av våren. En reaksjon fra en elev var da: "Dette blir travelt!" Gjennom en slik uttalelse har vi nådd et stort mål, nemlig å få elevene til å være med og ta ansvar for drifta på sin måte.

På en gård handler det mye om gjentakelse. Fjøsstellet må gjøres hver dag, to ganger om dagen året rundt. Hver årstid har sine gjentakelser i form av våronn og fødsler, og å få dyr og grøde i hus før vinteren. Det er tider for vedlikehold, ulike typer fiske og skogsarbeid. For elever som er på gården i flere år, vil de få et forhold til disse gjentakelsene. De vil kjenne igjen de ulike arbeidsoppgavene gjennom året, og for hver gang de dukker opp, vil de kunne bli dyktigere til å utføre dem. Gode gjentakelser skaper trygghets- og mestringfølelse, noe mange av disse elevene trenger. Det kan være med på å gi dem et godt grunnlag til å møte arbeidsliv og samfunn på en god måte.

Vi prøver å gi eleven kunnskap og erfaringer som kan hjelpe han/ henne til å bli et "samfunnsgagnlig" menneske, til glede for seg selv og andre.

En rød tråd mellom gård og skole

Elevene får alltid en plan over hva de skal gjøre neste gang de er på gården. Det blir utarbeidet en halvårsplan som skole og foreldre får ved starten av et nytt halvår. Det blir laget et vedlegg til IOP som er

en dokumentasjon på at eleven har fått et tilbud på gården. Om høsten i form av en plan som sier noe om hvilke mål vi jobber mot ut fra gården sine rammer, om våren en rapport som sier noe om vi har nådd de måla vi har satt oss.

Det blir sendt referat og bilder til skolen og foresatte som ber om det, fra hver dag elevene har vært på gården. Det blir laget temasider som omhandler emner vi har jobbet med. Dette gir elevene utfyllende kunnskaper om det de har vært med på gjennom praktisk arbeid.

Det blir skrevet en avtale som gjelder den enkelte elev og som gjelder for et skoleår om gangen.

Skolehuset som stod ferdig i 2003 blir også brukt som avlastingsbolig for Haugesund og Sveio Kommune. Kommunene holder ansatte, vi på gården har ansvar for at de har et aktivitetstilbud som de ansatte kan gjennomføre sammen med brukerne. Det er stort sett brukere som også har et skoletilbud på Straumøy gard.

Eksempel på en dagsplan

ARBEIDSPLAN STRAUMØY GARD: VEKE 34 2006						
Hjelp oss å kosta i fjøs og sauehus når me er ferdige med fjøsstellet. Det er så mykje trivelegare å komma tilbake til kveldstellet då!						
ONSDAG 23.08.06		Fjøsstell:	MAT	Etter fjøsstell:		
	V	Gi hønsa mjøl og reint vatn. Laga saft. Pakka koppar.		På sjøen:	I hagen:	
	S	Vaska egg. Magny		Dersom det er bra ver, blir det tur til Midtvik.	Støypa heller i urtegangane. Luking	
	Si	Få hesten ut på beitet. Måka og strø hos ho. Sjå etter kyrne på beitet. Ta med litt mjøl til dei. Sjå etter at dei har vatn.		Dersom det er mykje vind, går båtturen til Nappeid.	Rydding av haugen bak elevhagen.	
	M	Leif, Haraldsvang		Begge stader blir det å sjå etter geitene og rydda stiar.		
	M	Gi griser i sauehuset kraftfor.		V	Sv	
	a	Kosta hos valpane og gi dei reint vatn. Lufta dei. Måka utegarden. Kosta. Gi alelamma ei bøtte med mjøl.		S	Ma	
Sv	Anne	Si	T			
T	Støvsuga nede, tørka støv. Måla nedbør og temperatur. Haraldsvang	M	Anne Haraldsvang			
			Leif Magny Haraldsvang			

Eksempel på en måned av halvårsplanen, september 2006, Straumøy gard

VEKE	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
35				1
36	5	6	7	8: Leif på sauesanking
37	12	13	14	15: Klassen til Y
38	19: Klassen til X	20	21	22
39	26	27	28: Steinerskolen	29: Klassen til Z

Grisene skal ut på beite.

Halvtårsplan hausten 2006

Sauene kjem heim i september.

- Saueklypping, veking og skiljing av lam og sauer
- Ta opp poteter og gulrøtter.
- Rydda potetkjellaren.

Det meste vil bli gjennomført i løpet av månaden, men veret avgjer kva tid.

Oppgåver som skal gjerast:

- Måla nedbør og temperatur.
- Fjøsstell. Me startar dagen med dette. I denne månaden består fjøsstellet i å fora griser og høns, gi alelamma kraftfor og vatn og å ta hest og føll ut på beite. Det meste av arbeidet skjer ute.
- Sjå om geitene på Nappeid og Midtvik.
- Rydda stiar på Nappeid.
- Ordna gjerde.
- Hausta urter.
- Luking.
- Fiska (veravhengig)
- Støvsuga og halda skulestova rein og ryddig.

- Legga heller i urtehagen.
- Hausta det som er klart til hausting. Grønsaker, evt korn og lin.
- Jobba med lavvoen. Legga ferdig tak, beisa den.
- Vedkløyving
- Snu kompost
- Plukka rips og bringebær. Laga saft og syltetøy.
- Hausta eple, laga eplekake/ pai
- Tørka epleskiver
- Plukka nøtter.
- Laga grønnsaksuppe
- Laga urtesalt,
- Rydda småskog.

Andre oppgåver: sjå plan under august månad.

Eksempel på en rapport som blir lagt som vedlegg til IOP

Straumøy gard

Leif og Anne Grutle, 5554 Valevåg
Tlf. 53742281, 93455062
angrutle@online.no

Rapport for skuleåret 2005- 06

Vedlegg til IOP

Eleven sine initialer: xx 8.kl

Straumøy gard er ein økologisk driven gard med eit mangfald av dyr.

Eleven har vore her kvar tirsdag og fredag. Han har hatt assistent med seg frå skulen kvar tirsdag.

Begge dagane har det blitt naturleg å dela elevane inn i grupper etter interesser og dugleiksnivå.

Han har funne seg to kameratar, han eine er her både tirsdag og fredag, han andre er her fredagen. Oppgåvene blir mange gonger utført saman med desse to, men han har og jobba mykje saman med dei andre.

Det har vore 9 elevar og 6 vaksne om tirsdagen og 9 elevar og 8 vaksne om fredagen. Tre av elevane har vore her både tirsdag og fredag.

Eit av måla med gruppene har vore å få til gode sosiale relasjonar og å leggja til rette for samarbeidstrening både i arbeid og leik, noko som me har sett ein god utvikling på dette skuleåret.

Punktvis korleis og kva me har jobba med dette skuleåret:

- Det har blitt laga ein halvårsplan som han har fått i august og i januar.
- Han har fått ein skriftleg plan før han har kome til garden der han har kunna førebu seg på kva oppgåver han skal utføra. Dette er oppgåver han har måtta gjera. Han er alltid førebudd på kva oppgåver han skal gjera når han kjem, og er ivrig etter å komma i gong. I tillegg har det vore rom for spontane oppgåver som har oppstått og som me har måtta gjera, eller me har gjort dei fordi dei har fanga interessa hans.
- Dagen har alltid starta med fjøsstell. Dette inneber stell av dyr, men og måling av nedbør og temperatur, husarbeid som å koka kakao, støvs|1ging, tørka støv, vaska bad o.l. Dette går på omgang. Innhaldet i resten av dagen har variert med ver og årstid. Han har hatt same oppgåvene under fjøsstellet to veker om gongen.
- Me har førebudd han på nye situasjonar i god tid så sant det har lete seg gjera. Kor me skal, kva me skal jobba med osb. Andre gonger har han fått nye utfordringar der og då, noko som han er flink til å takla. Han er lett å få i samtale, og på den måten har me prøvd å gi han kunnskaper om det me held på med.
- Dette skuleåret har han utvikla seg veldig med å vera meir målretta når han er i arbeid. Han er flink til å halda ut med oppgåver som han kjenner, og er i stand til å gjera enkle oppgåver på eiga hand der han utfører oppgåva og me er med og støttar han. Han liker å bli teken med på råd når det gjeld korleis eit arbeid skal løysast, og på denne måten kan me etter kvart hjelpa han å utvikla evnen til å finna konstruktive løysingar.
- Han er ein grei og samarbeidsviljug gut, og er flink til å ta ansvar for dei oppgåvene han blir pålagt.
- Han vil enno ha oss med inn i fantasisamtalane sine, men han klarer å stoppa når me bed han om det. Det er viktig for han å få eit skikkeleg svar på kvifor me ikkje vil vera med på desse samtalane.
- Han er veldig glad i lego og steinarbeid, og har dette som belønning i slutten av dagen når me har tid til det.
- Det har blitt skrive rapport og sendt bilete til skulen kvar fredag slik at skulen kan nytta seg av det me gjer her på garden.

Straumøy, 21.05.06 Anne Kallevik Grutle

Eksempel på et referat som blir sendt til skolene etter at elevene har vært på gården:

Vær:	Det ble ingen lammefødsel i dag heller. Vi har sluppet ut en del sauer for nå har sommeren kommet! Nå ser vi hvordan grasen vokser for hver dag. Det var mange flinke og kjekke elever i klassen din, E! Mvh Anne K. Grutle	
	Sol, en del vind. Klassen til E var på besøk. S var borte.	
1. økt: Fjøs- stell	Laget saft	L og T I
	Gav høns kraftfor og vann	L og T Iv
	Vaska bad	A
	Målte temperatur og nedbør	A
	Hev ned silo/ høy til sauehus og fjøs	S og T I
	Gav griser kraftfor, og griser, geiter og sauer silo/ høy	V og M S
	Gav kyr, kalver og Sylvi silo	E, L og P E
	Gav Vegard silo/ høy	Klassen til E
	Måkte ut og strødde hos hestene	P E
	Måkte utegarden	Klassen til E
	Gav dyra vann	St og P E
		I dag tok vi valpene ut for første gang. Neste gang dere kommer, har de flyttet til hundegarden i sauehuset.
Mat	Vi delte oss i tre grupper etter hvor vi skulle jobbe, og spiste der.	
2. økt:	Leif Var med klassen til E og E. Brita, to lærere fra klassen til E.	E og klassen til E. Gikk til Munkejordsbrygga og tok båten over til Nappeid. De hadde med seg geiter som skal være der på beite nå i vår. Vi har allerede sluppet ut noen geiter der tidligere.
	Anne Plantet løk og satte poteter i stjernehagen. Viviana	L, M S og T I. Vi plantet løk og satte poteter i stjernehagen. L og M S rensket ut av kaninburet.
	Jobba på lavvoen og i plantefeltet. Turid, Saskia, Harald, Elin	A, V, P E og S. Spikret litt på taket på lavvoen, rydda i plantefeltet og hevet stokker utfor lia slik at det er lettere å få tak i dem med traktor.

Straumøy gard

såpekoking

Eksempel på ei temaside som er sendt til skolene etter at vi har holdt på med

En gammel romersk legende forteller at på fjellet Sapo like utenfor Roma, var det et tempel hvor dyr ble brent og ofret. Nedenfor fjellet rant elven Tiber hvor kvinnene gikk for å vaske tøy. Det tok dem ikke lang tid å skjønne at klesvasken gikk lettere etter regnvær, da det kom noe hvitt i vannet – som senere ble kalt såpe. Det var asken, dyrefettet og regnvannet som hadde laget en enkel form for såpe som rant ned i elven.

Slik såpe ble kokt til fram på 50-tallet, og den ble lenge brukt som håndsåpe. Senere ble den mer brukt til vasking av skitne arbeidsklær.

Et alternativ som ble brukt på veldig skitne klær, var gjæra urin. Urinen ble samlet i store kar. Ammoniakken i urinen løste opp mesteparten av skitt og flekker på klærne. Etterpå vasket de klærne med såpe.

- Gode råd å ha med seg i tilfelle

Straumøy gard 14.03.06

Koking av såpe.

- I fjor vinter sagde vi ned bjørketrær og kløyvde dem opp til ved som lå og tørket gjennom sommeren.
- Forrige tirsdag brant vi disse vedskiene i utepeisen ved Nyehuset. Denne aska ble samlet opp, blandet med vann og kokt opp. Aska blir silt i fra.
- Nyretalg eller ister fra sau eller gris blir blandet med luten. $\frac{1}{2}$ kg nyretalg/ister til 1,5dl lut. Dette ble kokt opp i dag oppe i skogen der vi holder på å bygge lavvoen. Etter 1time intens koking, ble ister og lut litt "grøtete". Gryta ble tatt vekk fra varmen for å se om den stivnet. Det tok ikke lang tid før massen stivnet langs kanten, og vi så at det kom til å stivne.
- Såpa lukter slett ikke godt – den bør absolutt kokes ute! Da såpa begynte å stivne, laget vi baller av såpa. Disse skal stå lagret til de er "modne".

Hva er såpe?

Når fett eller olje blandes med lut, oppstår det en kjemisk reaksjon som kalles saponifisering, etter fjellet Sapo utenfor Roma, som det sies at såpen kommer fra. Det meste av luten blir nøytralisert i saponifiseringsprosessen, og resten vil forsvinne når såpen modnes i noen uker før den er klar til bruk.

Avtalen som vi fyller ut for hver elev:

Straumøy gard

Leif og Anne Grutle, 5554 Valevåg

Tlf. 53742281, 93455062

angrutle@online.no

www.straumoygard.no

Stadfesting av opptak og avtale med Straumøy gard for skuleåret 2006/07

.....har fått plass på Straumøy gard kvar skuleåret 2006/07.

Opplegget på garden føl skuleåret. Eleven kjem med / utan assistent.

Anne og Leif Grutle har ansvaret for tilrettelegging av opplæringa, og denne skal vera i tråd med skulen og dei føresette sine planar/ ønskjer.

Skulen har krav på referat og dags- og halvtårsplanar for opplegget på garden, og Anne Grutle skriv vedlegg/ utfyllande kommentarer til IOP, plan om hausten, rapport om våren.

Ved sjukdom på garden, held Anne og Leif Grutle vikar. Dersom det ikkje let seg gjera å skaffa vikar, møter elevane på skulen for undervisning. Godtgjering kan då ikkje krevjast for den tida dei møter på skulen i staden for på garden. Dersom det ligg i planane at eleven skal møta på garden, men uteblir, vil det bli kravd godtgjering for denne dagen.

Oppseiingsfrist blir sett til 1 måned for begge partar.

Pris på opplegget:

Sjå eige skriv.

Fakturering skjer kvar måned i skuleåret og rekning blir sendt til skulen.

Stad og dato: _____